

Eiv., 59). A St. Joan de Labritja, em demanaven per una cosa un preu exorbitant, i és que el bon pagès no ho volia vendre, però vaig ficar mà a la butxaca per pagar-ho, mentre ell deia sorprès *vuz va bē tammātēš...* (1963).

D'altra banda puc certificar, que així com *tanmateix* és poc usual en comarques del SO. del Princ., és en canvi pletòric de vida a tota Ribagorça. I allà és sempre amb el sentit de 'tamen' (ho vaig sentir en una dotzena de localitats els anys 1956-58). A Abella, ja entre el Turbó i les Maleïdes, em confiava un pagès apicultor, que venia carregat de mel, però bastant adolorit: «ja m'he patat ja, però *tammātēš* filtren ---» (1957). Frase ben paral·lela a Espés, i dues no tan inequívocues en pobles de més al Sud; en fi l'hi recordo d'altres localitats, sense tenir-ne nota. Coromines, refractari al llenguatge de cenacle, i que ja hem vist usant el mot en l'altre sentit, el té també en aquest en obres escrites abans de 1920. Explicant la «emoció que feia als presos de Montjuïc la vista llunyana de les muntanyes de Mallorca, a sol llevant: si no les podíem abastar amb les mans ni fer retrunyir amb els nostres crits, *tanmateix* eren com una hostia matinal que renovava en les nostres ànimes, la comunió amb el món» (*Elogi de les Muntanyes*, O. C., 1509a1f.); «Els vincles --- nuaren entorn d'aquella joventut noves relacions, succeïdes de més suaus platxeris; però, *tanmateix*, la furient aventura havia encès en el cor dels joves la flama d'un noble destí» (*Joan Apòstol*, pròl. III, O. C., 522a, id. 1.ª ed., p. 21, i comprovat en l'autògraf).

Tantost originàriament s'usà amb el valor comparatiu 'tan aviat (com)': «axí con havíem promès als d'Uxó --- donam-los oveyles e cabres tro a 1500 --- e exiren-nos reebre al peu del puç ben 200 sarraïns e les sarraïnes, a ab gran alegria: e lexaren les lances *tantost* con foren denant Nòs», Jaume I (Ag., p. 295, § 251). «*Tantost* què nós conexerem qè-y ferà master, nós lo-y enviarem», «*tantost* con lo vi venir ---», Reixac (Q., 3.22, 22.15). Després passa a significar moments immediats al present (futurs o passats): 'tot seguit': «Lleva-t e fes ço que yo-t man --- È yo *tantost* comencí aquest, lo qual prec a cascú qui l'oyrà, que-m crega», Muntaner (§ 1, Bof., 5.11; Casac., *aitantost*, I, 16.11). En un altre passatge de Muntaner, l'acc. etimològica i aquesta, de carrera: «*Tantost* con la batalla fo venguda, l'almirall dix al príncep: —Si viure volets, dues coses havets a fer *tantost*, e si fer no ho volets, fets compte que adés se venjarà la mort de Corralí» (fets de 1284, Casac. III, 50.32; *tantòs* en l'ed. Bof. serà err. tip.). En el passat: «La paraula de l'Apòstol allegada *tantost* dessús ---», Eiximenis (*Regiment*, NCL., 42.21).

Avui el mot se segueix usant en molts llocs de comarques extremes. Amb -s adverbial a Men. es conserva el sign. etimològic: *tantostes* 'tan aviat com' (BDLC VIII, 263). *Tanmateix* també hi té (almenys sense la -s) el sentit 'tot seguit, de cop': «Adam i Eva van romandre a l'inclemència. I l'inclemència no volgué estar a son manar i a son voler», Camps Merc.

(*Folkl. Men.* II, 7). A Eiv. és molt viu, sovint en la variant *tantot* (reduïda per fonètica sintàctica, en combinacions com *tantost que*, cf. *aquest que > aquest que*) i amb sentits que van des de 'així que' a 'de cop, impensadament': «*tantot*: así como», PzCabr.; *tantot* i *tantot* JoCastelló, *Ibiza y Formentera*, 91, 93.

En comarques de la meitat Sud del català occid. ha pres el sentit de 'gairebé' (*AlcM*, § 4); Porcioles (*Vall d'Ager*, p. 34); «confessà lo doctíssim Salzinger, home versat per espay de trenta anys en les disciplines matemàtiques, que *tantost* ningú havia comprès a Lull», Torras i Bages (*La Tradició Catalana*, p. 318, id. a la p. 366). En fi en ross. (com en fr. pop.) té el sentit que hem documentat en Eiximenis 'ara mateix, fa un moment': «el cerqueu? *tantòst* er' así...», Llar (1959).

Tant-se-me'n-dóna. *Entretant*; menys corrent en català que el cast. *entretanto* i que el cat. *mentrestant* (*MEN-TRE*); però ja antic. Ja tradueix *interea* (748.7) en les *VidesR*, 260r2. «E *entretant* Valter, per ço que temptàs sa muller --- féu-la venir públicament denant gran partida del poble», BMetge (*Valter e Gr.*, NCL., 35.5); StVicentF (*Serm.* II, 153.19); «los quals seran fenits a 22 oct.; *entretant* los comissaris --- deputats al gran poder ---», 1437 (RLR XLIX, 279); «Molt serà gran dapanatge si vós *entretant* moriets», Reixac (Q., 54). «Per art e gala / lo fan anar, / venir, tornar / --- / elles sos tractes, / *entretant*, clohen: / venir com l'ohen, / tot ho desfrecen, / casa redrecen / ---», Jaume Roig (*Spill*, 555).

1 Entenguem 'mostri que de l'altra banda del Ció tingué el terme tan ample com l'hi té d'aquesta banda'. Algú ha entès malament *agtan* com un sol mot, variant de *aytan*, però el context duu a la meua interpretació, i aquesta grafia *agtan* fóra inoïda. La separació dels mots en aquest ms. no té cap valor: per ex. separa *am-* de *-ple* i l'enganxa amb *agtan*. —2 És sabut que en castellà *tanto* s'ha substantivat amb el sentit de 'punt guanyat en un joc'; 'fitxa que representa aquest guany'; i que aquest castellanisme, tornat usual entre nosaltres, hi està molt arrelat. Amb caràcter bastant vulgar o molt familiar, també s'usa molt, pertot, *donar un tanto* (o *pegar, clavar, un tanto*) significat 'pegar un cop, un clatellot, a algú' «Avuy, ab la gibrella, / tantost me dóna un bon *tanto*. / —Que potser te l'ha tirada? / —Y tan fort com ha pogut», Pitarra (*La V. de la Piga-rossa*, *Gat.*, 496) (*AlcM* en cita exs. del Barceloní Russinyol i el ross. Saisset). Seria una expressió irònica. Em costa de creure tanta ironia i tal consolidació, en un manlleu del terreny de joc, que hagi donat lloc a un ús metafòric tan general. ¿No hi haurà aquí un ús figurat del mot *tàntol* 'branca que serveix d'estaló'? Consta aquest derivat d'*estantolar* com a consolidat a Mallorca (*AlcM*), ho pot haver estat pertot, i llavors seria com el cast. un *palo* 'una garrotada'.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS:
tant, tan, ta, tant no, tantes e tantes, altres tants, tres tants, dos tants, mil tants, aitan(t), aitant que, atan(t),